

Λαογραφική Έκπομπή της "Ανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων

Εκπομπή 68 (18-6-1975)

. Σ Η Μ Α

Ακοῦτε τήν λαογραφική έκπομπή της "Ανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει καί επιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.-

. τό σῆμα σβήνει

Ἀγαπητοί ἀκροαταί,

Τό παραδοσιακό μέρος της έκπομπῆς μας, που μεταδίδεται πάντοτε στήν ἀρχή τοῦ προγράμματός μας, εἶναι ἀφιερωμένο σήμερα στήν ἐθνικο-θρησκευτική πανήγυρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος.

Ἐπὶ αἰῶνες γιορτάζονταν τοῦτο τό πανηγύρι στήν περιοχή της Ἄνω Ματσούκας τοῦ Πόντου στίς 24 Ἰουνίου καί στήν περιοχή Ἀγίου Δημητρίου Κοζάνης, ὅπου οἱ Πόντιοι ἀνιστόρησαν τό μοναστήρι.

Ὅπως στόν Πόντο, ἔτσι καί ἐδῶ στήν Ἑλλάδα, τό πανηγύρι τοῦ Βαζελῶνος δέν ἔχει μόνον θρησκευτικό χαρακτήρα, ἀλλά καί ἐθνικολαογραφικό περιεχόμενο.

Ἡ ἱστορία τοῦ μοναστηριοῦ στόν Πόντο εἶναι μεγάλη καί ἐνδοξη. Ὁ Βαζελῶνας ἰδρύθηκε στήν Ἄνω Ματσούκα τό 270 μετά Χριστόν πρός τιμήν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου καί Βαπτιστῆ. Τό πρόσθετο ὄνομά του "Βαζελών", κατὰ μιᾶ ἀποψη, προέρχεται ἀπό τή λέξη "Ζαβουλών" καί μέ τόν ἀναγραμματισμό "Βαζελών". Στό ὄρος Ζαβουλών ἀσκήτευσε ὁ Ἰωάννης ὁ Προδρόμος καί γι' αὐτό πήρε τήν ἰδιαιτέρη τοῦτη ἐπωνυμία "Ζαβουλών-Βαζελών". Σύμφωνα ὅμως μέ μιᾶ ἄλλη ἀποψη, που τήν ὑπεστήριξε ὁ ἀειμνηστός Πόντιος λογοτέχνης Γεώργιος Ζερζελίδης, ἡ ἰδιαιτέρη αὐτή ὀνομασία δόθηκε στό μοναστήρι ἀπό τοῦς χαρακτηριστικούς θάμνους, που ὑπῆρχαν ἀφθονοί στόν τόπο, ὅπου ἰδρύθηκε ἡ ἱερά μονή. Οἱ θάμνοι αὗτοι ὀνομάζονται "ζαβίλια" καί τό μέρος, ὅπου πολλά ζαβίλια, ζαβυλῶν,

ζαβουλών και μέ τον αναγραμματισμό "βαζελών". Κατά τον ίδιο τρόπο έχο-
με και τό "άχερών", τον άχυρώνα δηλαδή, διότι περιέχει άχυρα.

Αλλά ας ακούσωμε ένα τραγούδι της Άνω Ματσούνας, όπου εύρίσκε-
το τό μοναστήρι του Βαζελώνος.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Η έθνικοθρησκευτική δραστηριότητα του αρχαιότερου μοναστηριού
του Πόντου Άγίου Ιωάννου Βαζελώνος ήταν μεγάλη. Απλώνονταν και έξω
από τά όρια του Πόντου. Υπήρχε στον Βαζελώνα τεράστια βιβλιοθήκη.
Πολλοί από τους ιερομόναχους της μονής έγιναν μέλη της Φιλικής Έται-
ρείας.

Η σχέση του Βαζελώνος με την Σουμελά έχει ιστορική σημασία.
Ο Βαζελών θεωρείται κτήτωρ της Παναγίας Σουμελά, γιατί στην κρίσιμη
ώρα τό μοναστήρι του Βαζελώνος βοήθησε τους δύο μοναχούς Βαρνάβα
και Σωφρόνιο, οι όποιοι επρόκειτο νά ιδρύσουν τό μοναστήρι της Πανα-
γίας Σουμελά. Τούτη την συμπαράσταση ή Παναγία Σουμελά την εξέτιμησε
δεόντως και την ανταπέδωσε με την καθιέρωση μιās έτήσιας ύποχρεώσε-
ως της προς τον Βαζελώνα. Έστειλε ή Σουμελά στον Βαζελώνα κάθε χρό-
νο τά καθιερωμένα αφιερώματα. Η Σουμελά εξακολουθεϊ την ίδια τακτι-
κή και έδω στην Ελλάδα, τηρούσα μέ ευλάβεια την παράδοση.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Έτονίσαμε άλλοτε την σημασία της ανιστορήσεως και της ιερās
μονής Βαζελώνος στον χώρο της Βορείου Ελλάδος. Οι πρωτεργάται του
έργου δέν είναι μόνον ευλαβείς χριστιανοί και τίμιοι αγωνιστάι της
ζωής. Είναι και υπέροχοι πατριώται, που σέβονται και τηρούν μέ ευλά-
βεια τίς παραδόσεις. Στόν Άγιο Δημήτριο Κοζάνης, στον χώρο της άντε-
στορηθείσης ιερās μονής Βαζελώνος, κάθε χρόνο στις 24 Ιουνίου χιλιά-
δες Ποντίων και άλλων Ελλήνων αναβαπτίζονται μέσα στά ιερά νάματα
των δοξασμένων ποντιακών παραδόσεων. Τονώνεται τό έθνικοθρησκευτικό
φρόνημα και τό ένδοξο παρελθόν προβάλλει ολοζώντανο, γιά νά φωτίση
τό μέλλον.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Καί τώρα τό ανέκδοτό μας. Σατιριζέται τήν συμπεριφορά τοῦ μουσαφίρη, ποῦ παραμένει πολλές μέρες στό σπίτι, ποῦ τόν φιλοξενεῖ καί δέν ἐννοεῖ νά τό ἐγκαταλείψῃ.

+ "Εναν ἡμέραν, δύο ἡμέρας, ἕναν ἐβδομάδαν, δύο ἐβδομάδας καί ὁ μουσαφίρης καλοκάθεται, τρώει, πίν' καί κοιμᾶται καί σ' ἄλλων' ἀτ' νιά βρέχ' καί νιά χιονίζ'. Σουμάν' καί στέκ' μήνας καί ὁ μουσαφίρης νά φεύ' κ' ἐν'. 'Ο νοικοκύρτης ἀσά νεῦρα τ' σπάν' καί στέκ'. Λαγγεύ' καί στέκ' ἡ τεπέ τ'. "Ολεν τά ὕστερά ἐπουγαλεύτεν. "Ενοιξεν ἕναν σαντούκι καί μέ τά νεῦρα τ' καί σίτια ἐμουρμούριζεν ἐτάραζεν τῇ σαντουκί τ' ἀπέσ'. Κάτ' ἐράευν καί 'κ' ἐπόρνευ νά εὐρίκ' ἀτο. 'Ο μουσαφίρης ἐπαίρεν ἀτο χαπάρ' καί ἐσοῦμωσεν τόν νοικοκύρ'.

- "Αμον στεναχωρημένον ἐλέπω σε, ντό ἐπαθες καί ντό ἀραεύς ἀτου- καί καί ἕναν ῥα 'κ' εὐρίκ' ἀτο, εἶπεν ὁ μουσαφίρης σόν νοικοκύρ'.

'Ο νοικοκύρτης ἄλλο 'κ' ἐταγιάνεφεν.

- Τά χαρτιά τ' ὀσπιτί ἀραεύω, εἶπεν. Θά τερω ἀοῦτ' τό τοδλ' τ' ὀσπιτ' σ' ἐσόν τ' ὄνομαν ἐν γραμμένον γιόξαμ' σ' ἐμόν!...

(Ψάχνω-εἶπε ὁ νοικοκύρτης- τόν τίτλο τοῦ σπιτιοῦ μου. Θέλω νά δῶ, ἂν εἶναι στό ὄνομα τό δικό μου ἢ στό ὄνομα τό δικό σου τοῦ μουσαφίρη, γιά νά ἐξηγήσω τήν παρατεταμένη παραμονή σου ἐδῶ μέσα).

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

'Εδῶ τελειώνει τό παραδοσιακό μέρος τῆς ἐκπομπῆς καί συνεχίζομε μέ νεοποντιακά τραγούδια.

(2-3 νεοποντιακά τραγούδια)

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

'Εδῶ τελειώνει ὀλοκληρη ἡ ἐκπομπή μας. Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχομένη ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ῥα.

. Σ Η Μ Α

'Ακούσατε τήν λαογραφική ἐκπομπή τῆς "Ανελληνίου 'Ενώσεως Ποντια- κῶν Σωματείων - Ποντιακή 'Ηχώ - ποῦ γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.-

. τό σῆμα σβήνει